

Universiteit Utrecht

De aanspreekwijze(n) in een nationale toespraak van de koning en het effect daarvan op de emotie en intentie van het publiek.

Een onderzoek naar het effect van een gemanipuleerde aanspreekwijze in een nationale koninklijke toespraak op de betrokkenheid, emotie, attitude en gedragsintentie van het publiek.

Naam: Jasmijn Janssen
Studentnummer: 5913802
Eindwerkstuk BA Nederlandse Taal en Cultuur
ECTS: 7,5
Blok: 4
Cursuscode: NE3V19006
Aantal woorden: 6493
Begeleider: Pim Mak
Tweede lezer: Marijn Struiksma
Datum: 26-08-2020

Inhoudsopgave

1. SAMENVATTING	3
2. AANLEIDING	4
3. THEORETISCH KADER	4
4. METHODE	8
4.1 ONDERZOEKSOBJECTEN.....	8
4.1.1 PROEFPERSONEN.....	8
4.2 DATAVERZAMELINGSMETHODE.....	8
4.3 MATERIAAL.....	9
4.4 PROCEDURE.....	9
4.5 DATA-ANALYSE.....	10
5. RESULTATEN	10
5.1 CORRELATIE.....	11
5.2 MEDIATIE-ANALYSE.....	12
6. CONCLUSIE	13
7. DISCUSSIE	13
8. LITERATUURLIJST	15
9. BIJLAGEN	16
1. DE AANGEPASTE TOESPRAKEN.....	16
1.1 DE AANGEPASTE DIRECTE TOESPRAAK.....	16
1.2 DE AANGEPASTE INDIRECTE TOESPRAAK.....	19
2. DE VRAGENLIJST.....	22

1. Samenvatting

De koning heeft in 2020 tijdens de coronacrisis driemaal een nationale toespraak gehouden, dit is opmerkelijk vaak in een korte periode aangezien de laatste nationale toespraak door de koning in 2014 plaatsvond. In een nationale toespraak kiest de koning voor een directe of indirecte aanspreekwijze van het publiek, hierdoor kan de betrokkenheid van het publiek worden vergroot en kan er een gedragseffect ontstaan. De onderzoeksvraag die wordt aangehouden is: *“In hoeverre beïnvloedt de directe vorm van aanspreken van de doelgroep in een koninklijke toespraak tijdens de coronacrisis de gedragsintentie en emoties van de lezer in vergelijking tot een indirecte vorm van aanspreken in een koninklijke toespraak tijdens de coronacrisis?”*

Volgens Fishbein en Yzer (2003) kan de gedragsintentie worden verklaard en voorspeld. Attitude, de vorming van eigen evaluatie van gedrag, is mede bepalend voor de gedragsintentie. Transportation geeft het gevoel dat je wordt meegevoerd in een verhaalwereld. Emotie is de affectieve reactie die ontstaat uit transportation. Deze vier bovengenoemde variabelen zijn gemeten in een enquête, geanalyseerd met een mediatie-analyse. Er is een enquête uitgezet om te meten of de gemanipuleerde betrokkenheid (directe of indirecte aanspreekvorm) een effect heeft op de gedragsintentie van de respondenten.

De resultaten van de enquête lieten zien dat er geen effect is van de gemanipuleerde aanspreekwijzen op de intentie. Er is zowel een direct als indirect effect van transportation op de intentie, maar dit effect ontstaat niet via de aanspreekwijzen. In verder onderzoek kan worden gekeken naar de vier onderzochte variabelen in andere mediatie-modellen. De informatie van dit onderzoek is belangrijk, omdat er op deze manier meer inzicht is in hoe een koning de lezer meer kan betrekken tot de boodschap van de toespraak. Daardoor kan er een positieve gedragsintentie bij de lezer(s) ontstaan, wat een effect kan hebben op de maatschappij in crisissituaties.

2. Aanleiding

Op 20 maart 2020 sprak de koning het volk toe over de coronacrisis. Het gebeurt niet vaak dat de koning het volk toespreekt in een nationale toespraak. De laatste keer was na de ramp met de MH17 in 2014. Nog verder terug in de tijd sprak Beatrix over de aanslag op Koninginnedag in Apeldoorn in 2009, daarvoor met een grote sprong terug in de tijd de toespraak van Juliana na de Watersnoodramp in 1953 (NOS, 2020). Dat de koning vanaf maart 2020 inmiddels drie keer een nationale toespraak heeft gehouden, laat een verandering zien in de manier van communiceren van de koning naar het volk van Nederland in tijden van crisis.

Als de boodschap van een koninklijke toespraak bijvoorbeeld als doel heeft om de maatschappij op te roepen om eenzaamheid in de samenleving tegen te gaan, wordt er verwacht dat naar aanleiding van het horen of lezen van de toespraak de maatschappij mee gaat helpen tegen eenzaamheid in Nederland. Om de lezer op te roepen naar de boodschap van de tekst te handelen, kan er door de koning een bepaalde aanspreekvorm worden toegepast. Dit kan een directe of indirecte aanspreekwijze zijn. Wat beide aanspreekvormen inhouden wordt later in het theoretisch kader toegelicht. Of het toepassen van een bepaalde (gekozen) aanspreekvorm in toespraken van de koning een effect heeft op de intentie van de lezer(s), wordt in dit onderzoek onderzocht.

Er wordt een effect verwacht op de gedragsintentie van de lezer, als de koning kiest voor een directe aanspreekvorm in de toespraak. Doordat de lezer direct wordt aangesproken, kan de lezer informatie sneller verwerken en op zichzelf betrekken (Hoeken et al., 2012). Op deze manier kan de intentie van de lezer veranderen, als de intentie positief wordt kan de lezer sneller handelen naar de boodschap van de tekst. Het is daarom wetenschappelijk relevant om te kijken naar dit effect van de aanspreekwijze in een toespraak op de gedragsintentie van de lezer. Een voorbeeld van een effect is dat iemand zich sneller voelt aangesproken door de toespraak en hier naar gaat handelen. Dit kan namelijk meer inzicht geven in hoe een toespraak kan worden geschreven om de betrokkenheid van de lezer te vergroten. Dit onderzoek is ook maatschappelijk relevant omdat met dit onderzoek wordt getoetst of de maatschappij een bepaalde intentie heeft of vormt ten opzichte van de boodschap van de koninklijke toespraak. Met dit onderzoek wordt er gepoogd om meer inzicht te krijgen in de betrokkenheid, oftewel transportation (dit begrip wordt verder toegelicht in het theoretisch kader), van lezers en of een manipulatie hiervan effect teweegbrengt op de intentie van de lezers tijdens het lezen van de desbetreffende toespraak van de koning.

3. Theoretisch kader

In tijden van crisis spreken we over crisiscommunicatie. Crisiscommunicatie is volgens Wils (2014) 'het aanbieden van informatie van zenders aan ontvangers met het doel de escalatie van een crisissituatie en de daaraan verbonden materiële en immateriële gevolgen te beperken'. Vooral de overheid en bedrijven houden zich in een crisis bezig met deze vorm van communicatie en de koning 'lijkt' hierin geen rol te vervullen. De koning heeft echter naast de formele taken als Staatshoofd, een belangrijke 'samenbindende, vertegenwoordigende en aanmoedigende rol' (Het Koninklijk Huis, 2020). De koning heeft in de tijd van de coronacrisis meerdere malen een nationale toespraak gehouden. Zoals eerder vermeld, is er nog niet veel bekend over de invloed van de aanspreekvorm in koninklijke toespraken op de betrokkenheid en uiteindelijke gedragsintentie van de lezers. Er wordt een effect op de gedragsintentie verwacht als er voor een bepaalde aanspreekwijze wordt gekozen. Wanneer de lezer direct wordt aangesproken, is er een kans dat de lezer zich sneller betrokken voelt. Waardoor de lezer de informatie sneller verwerkt en op zichzelf betreft (Hoeken et al., 2012). Hierdoor kan de intentie positief worden en zou de lezer sneller naar de boodschap van de tekst kunnen handelen. Naar deze invloed wordt in het onderzoek verder gekeken.

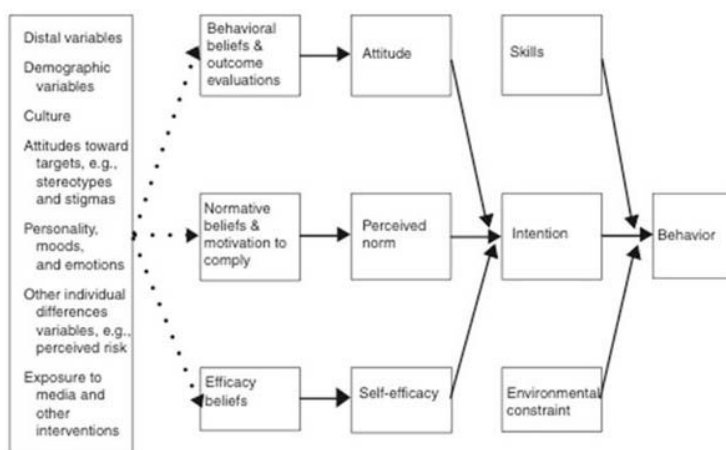
Om te kijken naar het uiteindelijke effect van de aanspreekwijze in een nationale toespraak op de gedragsintentie van de lezer, moet eerst gekeken worden naar de tekst van de nationale toespraak. Wanneer er sprake is van een 'informatieoverdracht', zoals in de toespraak de koning een informatieoverdracht houdt richting het volk, speelt het begrip 'tekst' een belangrijke rol. Volgens Karreman en Van Enschot (2013) is een tekst 'elke communicatieve uiting, van een korte mondelinge groet tot een lang betoog op de opiniepagina's van een krant'. Door middel van informatieoverdracht in teksten kan gekeken worden naar onder andere opinievorming en gedragsbeïnvloeding. Teksten zijn

er in verschillende soorten en maten. Om een bepaald effect bij de lezer te bewerkstelligen moet de tekst ondubbelzinnig bedoeld zijn. Alle onderdelen van de tekst moeten dus bijdragen aan het tekstdoel of tekstdoelen. (Karreman & Van Enschoot, 2013)

Karreman en van Enschoot bedoelen met een ‘bepaald effect’ dat de tekst bepaalde consecutieve doelen nastreeft, dit consecutieve doel kan verschillend zijn zoals de lezer informeren of ervoor zorgen dat de lezer een bepaald gedrag gaat vertonen (2013). Wanneer het consecutieve doel van de tekst is om het gedrag van de lezers te beïnvloeden, dan is dit gedrag dus het effect wat de tekst heeft op de lezer. Het doel van de schrijver(s) van de tekst is dat het feitelijke gedrag van de lezer, een consecutief doel, precies aansluit bij wat het doel is van de schrijver. Naast een effect op gedrag, kan de tekst verschillende andere effecten bewerkstelligen bij de lezer. De schrijver probeert door middel van tekstdoelen bepaalde effecten bij de lezer te bereiken. Hierbij kan gedacht worden aan een effect op de emotie (iemand wordt kwaad tijdens het lezen van de tekst) of een effect gericht op de gedragsintentie (iemand gaat iets sneller kopen door het lezen van de tekst). (Karreman & Van Enschoot, 2013)

Communicatie kan op verschillende manieren ons gedrag beïnvloeden, namelijk op: beredenerend- en automatisch gedrag. Automatisch gedrag vertonen we gedachteloos, dit zijn ingesleten gedragspatronen die worden opgeroepen door de (onbewuste) perceptie van anderen of door de onbewuste actie van een bepaald doel (Hoeken, Hornikx, & Hustinx, 2012). Het beredenerend gedrag kan daarentegen worden verklaard en voorspeld. Fishbein en Yzer (in Hoeken et al., 2012) hebben een model ontwikkeld waarin verschillende modellen van determinanten van gedrag zijn verwerkt, genaamd het ‘*Integrative model of behavioral prediction*’, zie afbeelding 1. Het uitgangspunt van het model is dat de drie determinanten van gedrag: intentie (intention), vaardigheden (skills) en situationele omstandigheden (environmental constraint) zorgen voor het voorspelde gedrag. Kortom de intentie, vaardigheden en situationele omstandigheden zijn de determinanten van gedrag. Voor huidig onderzoek is de determinant intentie van belang, er is namelijk een positieve intentie nodig om het desbetreffende gedrag te vertonen. Als iemand bijvoorbeeld van plan is om geld te doneren aan het goede doel (de positieve intentie), na het lezen van een oproep voor een donatie, dan kan dit effect hebben op het daadwerkelijke gedrag van de lezer (Hoeken et al., 2012). Dit effect ontstaat alleen als de lezer over de vaardigheden beschikt en de omstandigheden gunstig zijn.

Afbeelding 1: ‘*Integrative model of behavioral prediction*’ van Fishbein en Yzer (2003).

De drie directe variabelen die invloed hebben op de intentie zijn de attitude, de waargenomen norm en de eigen effectiviteit (zie afbeelding 1). Voor dit onderzoek is alleen gekeken naar de attitude als determinant van de intentie. Eagly en Chaiken (geciteerd in Hoeken et al., 2010) geven de volgende attitudedefinitie: ‘... a psychological tendency that is expressed by evaluating a particular entity with some degree of favor or disfavor’. De attitude heeft betrekking op de eigen evaluatie van het gedrag. Er kan binnen attitudes een onderscheid worden gemaakt in doel- en gedragsattitudes. Doelattitudes hebben te maken met objecten (een auto), terwijl gedragsattitudes te maken hebben met gedrag (het kopen van een auto) (Hoeken et al., 2010, 43). In dit onderzoek wordt gekeken naar de

gedragsattitude, omdat de gedragsattitude behoort tot een van de directe variabelen die de intentie bepalen (in het schema van Fishbein en Yzer, zie afbeelding 1). De doelattitude wordt in het onderzoek achterwege gelaten, omdat de attitude ten opzichte van het object behoort tot de indirecte variabelen in het schema op het niveau van persoonlijkheid en cultuur volgens Hoeken et al. (2010, 43).

Er kunnen drie fundamenteën van de attitude worden onderscheiden: overtuigingen, gevoel en gedrag. Deze fundamenteën worden in afbeelding 1 aangeduid als 'behavioral beliefs & outcome evaluations'. Overtuigingen moeten correctheid en zekerheid geven, zodat er duidelijk is wat de samenvatting of de gevolgen van het gedrag zijn. De lezer bepaalt met behulp van persoonlijke waarden de wenselijkheid van de eventuele gevolgen. Attitudes kunnen ook gebaseerd zijn op gevoel, hierbij zijn twee dimensies van belang: de valentie (mate van (on)prettig gevoel) en de intensiteit (hoe sterk wordt het gevoel ervaren). Als laatste kunnen attitudes gebaseerd zijn op gedrag. Het eigen gedrag kan namelijk ook fungeren als een signaal voor de lezer om een eigen attitude te bepalen (Hoeken et al., 2012). Twee benaderingen van dit fenomeen zijn: de cognitieve dissonantie en zelfperceptie. Bij cognitieve dissonantie staat centraal dat de mens inconsistenties onplezierig kan vinden. Wanneer er inconsistenties plaatsvinden kan dit een gevoel van dissonantie oproepen. Bijvoorbeeld wanneer een lezer veel waarde hecht aan gelijke kansen, maar tegelijkertijd merkt dat in zijn werkomgeving gelijke kansen niet geboden worden. Hierdoor zal diegene dit gevoel willen oplossen of proberen te voorkomen, waardoor diegene naar omstandigheden in gedrag zijn of haar attitude aanpast. Bij zelfperceptie wordt gekeken naar de wijze waarop we attitudes van andere mensen vaststellen en of deze ook door ons wordt gebruikt voor het vast stellen van onze eigen attitudes (Hoeken et al., 2012). Wanneer iemand een broodje gezond eet, kan de ander een overtuiging vormen dat diegene van een broodje gezond houdt. De attitude van diegene die het broodje eet is dus positief ten opzichte van het broodje gezond. Hierdoor kan je zelf ook een positieve attitude vormen ten opzichte van het broodje gezond.

Zoals in de vorige alinea is gesproken over de drie fundamenteën van de attitude, is er overlap met het fundament gevoel en een andere gedragsdeterminant namelijk emoties. Emotie kan namelijk ontstaan als een affectieve reactie tijdens het lezen van een tekst. Deze emotie kan leiden tot het vormen van een attitude en valt daarom ook in het schema van Fishbein en Yzer (2003) onder attitude. Emotie kan ontstaan als resultaat van transportation, dit wordt in de volgende alinea nader toegelicht (Hustinx & Smits, 2006).

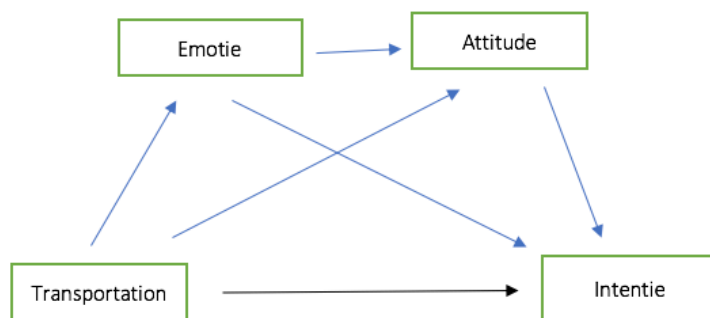
Transportation speelt een grote rol bij het teweeg brengen van affectieve reacties oftewel emoties bij de lezer. Transportation is het gevoel dat je een wereld van het verhaal binnengaat en wordt meegevoerd. Transportation brengt drie consequenties met zich mee volgens Green en Brock (2000, 2002): 1) de lezer krijgt emotionele reacties door het verhaal, 2) de lezer heeft verminderde toegang tot de werkelijkheid en 3) mensen veranderen als ze terugkeren uit de narratieve wereld (uit Hustinx & Smits, 2006). De eerste consequentie laat dus zien dat transportation kan zorgen voor het opwekken van emoties bij de lezer. Getransporteerde lezers kunnen sterke emoties en motivaties ervaren, zelfs als het verhaal niet echt is (realistisch of werkelijk) (Green & Brock 2000; Gerrig 1993 uit Hustinx & Smits 2006).

Transportation is niet alleen van belang voor emoties maar ook voor het oproepen van een 'mental simulation' volgens Escalas (2004). Met een 'mental simulation' bedoelt Escalas (2004) dat de lezer zichzelf een rol ziet spelen in de vertelde gebeurtenis. Dit hangt samen met het gemak waarmee het publiek een toespraak kan verwerken. Om dit te bereiken moet het publiek direct worden aangesproken (Hoeken et al., 2012). Door deze directe aanspreekvorm wordt de informatie sneller verwerkt, want het publiek kan de informatie op zichzelf betrekken (oftewel de zelfreferentiestrategie) (Hoeken et al., 2012). Volgens Karreman (2013) kan de spreker het publiek rechtstreeks aanspreken in twee varianten: 1) de spreker benoemt enkele belangrijke mensen uit het publiek of 2) het publiek wordt in zijn geheel betrokken bij de besproken kwestie. Bij de tweede variant kan dit worden gedaan door 'we' te gebruiken, zo maakt de spreker de afstand met het publiek kleiner. Hierdoor krijgt het publiek het gevoel dat ze tot dezelfde groep als de spreker behoren en hetzelfde idee aanhangen (Karreman, 2013). Hierdoor wordt de betrokkenheid van de lezer of het publiek groter omdat het publiek direct wordt aangesproken. Als de tekst kritisch wordt verwerkt is de kans op een positief effect op gedrag groter omdat het publiek de argumenten zorgvuldiger af kan wegen (Hoeken et al., 2012).

De toespraken van de koning worden in het onderzoek gebruikt om een manipulatie van de aanspreekwijze te testen. De toespraken van de koning vallen onder teksten omdat ze zowel geschreven als gesproken worden verspreid (Karreman & Van Enschot, 2013). Door in een nationale toespraak een directe aanspreekvorm aan te houden, worden mensen sneller meer betrokken bij de toespraak (transportation). Als dat doel wordt bereikt, dan zou de lezer ook door de grote betrokkenheid meer emotionele reacties kunnen krijgen door de toespraak. Daarna of tijdens het krijgen van deze emotionele reactie(s) kan de lezer een attitude vormen op basis van de toespraak. Deze attitude zou via de transportation en emotie moeten leiden tot een effect op de intentie. Of transportation indirect effect heeft via emotie en attitude op de intentie, wordt getest in dit onderzoek via het mediatie-model opgesteld door Hayes (2013) zie afbeelding 2. Met een mediatie-model wordt gekeken naar het indirecte effect en directe effect van transportation op de intentie. Het indirecte effect wordt gemeten door de mediatoren: emotie en attitude. Het huidige model van Hayes (2013) is model 6 (zie afbeelding 3), dit is ingevuld op basis van de variabelen van dit onderzoek. Het indirecte effect van transportation op intentie is in het model blauw gekleurd. Het directe effect van transportation op intentie is in het model zwart gekleurd.

Afbeelding 2: Mediatie-model toegepast in huidig onderzoek

Schema: Model 6 toegepast op huidig onderzoek

Er is veel onderzoek gedaan naar crisiscommunicatie gericht op bedrijven en de overheid. Op het gebied van onderzoek naar de invloed van de aanspreekvorm in koninklijke toespraken tijdens de coronacrisis is nog niet veel bekend, daarom wordt er in het onderzoek gekeken naar deze invloed. De onderzoeksvraag die hierbij aansluit is: *'In hoeverre beïnvloedt de directe vorm van aanspreken van de doelgroep in een koninklijke toespraak tijdens de coronacrisis de gedragsintentie en emoties van de lezer in vergelijking tot een indirecte vorm van aanspreken in een koninklijke toespraak tijdens de coronacrisis?'*

De verwachting is dat de directe aanspreekvorm meer invloed zal hebben op de gedragsintentie en emoties van de lezer in vergelijking tot de indirecte aanspreekvorm. Door de toepassing van de directe aanspreekvorm zou de betrokkenheid van de lezer groter moeten worden, waardoor de lezer meer emoties krijgt en een attitude vormt. Hierdoor heeft deze directe aanspreekwijze meer effect op de intentie. De indirecte aanspreekwijze zou minder effect op de intentie teweeg moeten brengen omdat de betrokkenheid kleiner is, doordat de spreker de lezer afstandelijk benadert krijgt de lezer weinig of geen emoties. De lezer zal dan ook minder snel een attitude vormen.

4. Methode

4.1 Onderzoeksubjecten

De toespraak van de koning op 20 maart 2020 in verband met het coronavirus is onderzocht. Deze toespraak is op twee manieren getoetst, de eerste toespraak bevat een directe aanspreekwijze en de tweede toespraak bevat een indirecte aanspreekwijze tot de doelgroep. De oorspronkelijke toespraak waarop de aanspreekwijze werd gemanipuleerd is te vinden op de website van het Koninklijk Huis (2020). De twee gemanipuleerde toespraken hebben een lengte variërend van 818 tot 834 woorden. Deze twee gemanipuleerde toespraken zijn te vinden in bijlage 1.

4.1.1 Proefpersonen

Naast de toespraken zijn ook de respondenten een onderzoeksobject. De respondenten zijn door een selectieve steekproef gekozen omdat ze vanuit de kring van de onderzoeker zijn benaderd. Er was via sociale media een bericht verstuurd met hierin een verzoek tot het invullen van de enquête. Daarnaast was gevraagd aan de respondenten om de enquête door te sturen naar de eigen kring om zo meer respondenten buiten de huidige steekproef te bereiken, dit wordt een sneeuwbalsteekproef genoemd. De respondenten kregen willekeurig een verschillende toespraak te lezen. De ene groep las de indirecte toespraak en de andere groep de directe toespraak, op voorhand was het niet duidelijk voor de respondent dat de toespraak meerdere versies bevatte. Op basis van het voorschotelen van deze aselechte keuze van de directe of indirecte toespraak, kon duidelijk worden vergeleken of er verschil zit in het effect van de twee toespraken met een gemanipuleerde aanspreekwijze op de gedragsintentie van de twee groepen lezers.

Het totaal deelgenomen respondenten aan het onderzoek was 87. Waarvan de gemiddelde leeftijd van de respondent lag op 29 jaar. In totaal hebben 42 respondenten de directe toespraak gelezen. De overige 47 respondenten hebben de indirecte toespraak gelezen. De steekproef was digitaal afgenomen onder de respondenten. Ze werden gevraagd om de toespraak te lezen en daarna de vragen in te vullen. De sessie duurde maximaal 10 minuten.

4.2 Dataverzamelmethode

De vragenlijst is gebaseerd op de vragen uit de teksten van Hoeken et al. (2012), De Graaf et al. (2012) en Hustinx en Smits (2006). Bij de vragen over de gedragsintentie wordt er ook gekeken naar de attitude. Bij vragen over emoties wordt gekeken naar de effecten gericht op emoties door middel van transportation. De vragen zijn opgedeeld in vier blokken in de volgende volgorde: attitude, intentie, transportation en emotie. De vragenlijst bevat 21 vragen. De eerste vraag betreft een vraag naar demografische kenmerken, namelijk de leeftijd van de respondent. De overige vragen behoren tot de vier variabelen. De betreffende antwoorden van de respondenten gericht op de gemeten variabelen staan in de overige vragen. De enquêtevragen zijn te vinden in bijlage 2.

De vragen bevatten een 7-punts likertschaal. Omdat de 7-punts likertschaal is een samengestelde schaal, omdat de schaal op verschillende manieren werd getoetst in de enquête. Deze schaal dient daarom ook gemeten te worden om te kijken of de interne consistentie van de antwoorden op de vragen betrouwbaar is. In het huidige onderzoek is de Cronbach's alpha gemeten onder de vier vragenblokken attitude, emotie, intentie en transportation. Als de uitkomst boven de 0,7 uitkomt dan is de schaal betrouwbaar (Pallant, 2010). De attitude-vragen kregen als uitkomst $C=0,65$, de uitkomst laat zien dat de attitude-vragen net niet aan de mate van betrouwbaarheid voldoen (0,65 is lager dan 0,7). Bij de vragen over de emotie was de $C=0,81$, dit is dus voldoende betrouwbaar. De betrouwbaarheid van de vragen van intentie was ook voldoende want $C=0,77$. De eerste meting van de Cronbach's alpha op de transportation-vragen was 0,34. Als vraag 12 uit de vragen van transportation wordt verwijderd, wordt de meting hoger. Na de verwijdering van vraag 12 werd de betrouwbaarheid hoger ($C=0,71$). In eerste instantie was de betrouwbaarheid van de vragen van transportation onvoldoende want C was 0,34. Als vraag 12 werd verwijderd dan werd $C=0,71$ en voldoet daarmee aan de betrouwbaarheid. Vraag 12 speelt verder geen rol meer in het onderzoek bij de resultaten. De

vraag kan nog teruggevonden worden in de bijlage van de vragenlijst (zie bijlage 2). Het meten van de betrouwbaarheid is uitgevoerd met de Cronbach's Alpha test in SPSS.

4.3 Materiaal

Om tot deze twee versies van de toespraak te komen is eerst gekeken naar de stijl (zoals het (in)direct aanspreken van de doelgroep) van de toespraken (Karreman, 2013). De toespraak werd als volgt op de aanspreekwijze gemanipuleerd naar een indirecte- en directe aanspreekvorm. Bij de directe aanspreekvorm is vooral gekeken naar alinea's waar de koning het volk direct aan kan spreken door middel van 'u' en 'jij' en 'ons'. Andersom werd voor de gemanipuleerde indirecte toespraak gekeken naar alinea's waar een indirecte aanspreekvorm kan worden toegepast door middel van afstandelijke persoonlijk voornaamwoorden als 'zij' en 'men'. De twee gemanipuleerde toespraken zijn te vinden in bijlage 1.

De twee teksten zijn dus alleen gemanipuleerd op de aanspreekwijze, met als voorwaarde dat de inhoud van de tekst niet verandert door deze aanpassingen van de aanspreekvorm. Om te laten zien dat er een duidelijk verschil zit tussen de twee vormen van aanspreekwijze, worden twee fragmenten van de directe- en indirecte toespraak hieronder gegeven:

“U die klaarstaat voor het woonzorgcentrum in de wijk. Jij die je als vrijwilliger aanmeldt bij een hulplijn. Studenten die zich als kinderopas aanbieden bij ouders met vitale beroepen. Corona maakt ongelofelijk veel daadkracht, creativiteit en medemenselijkheid los in ons.” (Directe toespraak)

“Buurtgenoten die klaarstaan voor het woonzorgcentrum in de wijk. Mensen die zich als vrijwilliger aanmelden bij een hulplijn. Studenten die zich als kinderopas aanbieden bij ouders met vitale beroepen. Corona maakt ongelofelijk veel daadkracht, creativiteit en medemenselijkheid los.” (Indirecte toespraak)

Uit deze fragmenten kan opgemaakt worden dat de aanspreekvormen gemanipuleerd zijn in de twee toespraken. De voorbeelden in deze fragmenten zijn het direct aanspreken bij de eerste toespraak gaat vooral gepaard met 'U', 'jij' en 'ons', terwijl het bij de indirecte aanspreekwijze vooral afstandelijker is zoals 'buurtgenoten', 'mensen' en het weglaten van 'ons'.

4.4 Procedure

De respondenten van het onderzoek zijn benaderd via de volgende sociale media: WhatsApp, Facebook, LinkedIn en Instagram. Via alle vier de platforms is een bericht uitgestuurd met daarin een oproep om de enquête in te vullen. Naast deze oproep is ook gevraagd aan de respondenten om het bericht door te sturen, dit gebeurde met name via Facebook (zie omschrijving 1) en WhatsApp. De instructie wisselde per platform zo was het berichtje formeler opgesteld bij LinkedIn dan bij WhatsApp.

Omschrijving 1: Oproep en instructie verspreid via Facebook

“Hoi allemaal!

Wil je een handje helpen met mijn scriptie? Dit kan door de volgende vragenlijst in te vullen:

https://survey.uu.nl/jfe/form/SV_3eBQBONgpaDPAHj

Het duurt ongeveer 5 minuten.

Ken je mensen die ook mee willen helpen? Stuur dan vooral de enquête door, dat mag ook met dit berichtje erbij!

De enquête kan zowel op een telefoon als laptop gemaakt worden.

Heel erg bedankt allemaal!”

Als de respondenten de enquête openen via de meegestuurde link kregen ze eerst een instructie te zien voor de enquête start, daarna klikten ze op het pijltje om te starten. Tijdens de instructie kreeg de respondent te lezen dat de duur van de enquête 10 minuten was. Ook werd er het volgende verteld: “Tijdens het invullen wordt aan u gevraagd om een toespraak van Willem-Alexander omtrent het coronavirus te lezen. Daaropvolgend worden verschillende vragen over de toespraak aan u gesteld.” Hieruit kon de respondent niet opmaken dat het doel van de enquête was dat er twee toespraken met elkaar worden vergeleken op basis van de aanspreekvorm en gedragsintentie van deze respondent. De instructie bestond verder uit het mededelen dat de antwoorden anoniem worden geregistreerd en het alvast bedanken van het invullen.

De respondenten konden elk gewenst moment stoppen met het onderzoek, dit kon door niet op het pijltje verder te klikken. Hierdoor bleef de enquête open staan. Het platform Qualtrics herkent dit als een niet afgemaakte enquête en hierdoor werden de resultaten niet meegenomen in het onderzoek totdat de resultaten van de respondent verzonden zijn. Aan het einde van het onderzoek kreeg de respondent de bevestiging dat de antwoorden zijn geregistreerd. De respondent werd nog een keer bedankt voor het vrijmaken van tijd om aan deze enquête deel te nemen.

4.5 Data-analyse

Voor de twee gemanipuleerde toespraken werd het effect onderzocht op de transportation, emoties, attitude en intentie. Deze gegevens werden verzameld door het uitzetten van een enquête via Qualtrics. Deze enquête werd afgenomen bij twee groepen van respondenten, de ene groep las de indirecte toespraak en beantwoordde de vragen. De andere groep las de directe toespraak en beantwoordde dezelfde vragen als de andere groep. Op basis daarvan kon worden vergeleken of er een verschil zit in het effect van de gedragsintentie en emotie op basis van de uitkomsten van de enquête.

Aan de hand van kwantitatief onderzoek met gebruik van het platform SPSS kon daarna een conclusie worden gevormd op basis van de uitkomsten van de enquête. De statistische technieken die hiervoor werden gebruikt zijn: de independent T-test, de correlatie-test en de mediatie-analyse. Bij de independent T-test is gekeken naar het effect van de aanspreekvorm op de antwoorden van de respondenten (met name op de intentie). Daarna werd bij de correlatie-test gekeken of de onderlinge afhankelijke variabelen op elkaar van invloed zijn. Dit werd gemeten per twee variabelen. Om te kijken hoe de variabelen op elkaar van invloed zijn, hier gaat het om: attitude, intentie, emotie en transportation zie schema 2, werd een mediatie-analyse toegepast.

5. Resultaten

In totaal hebben 87 deelnemers de vragenlijst ingevuld. De antwoorden van de vragenlijst worden gebruikt in de SPSS-database voor verschillende berekeningen. Op basis van de gegeven antwoorden op de vragen van de vragenlijst zijn er vier gemiddeldes berekend van de attitude, de intentie, de emotie en transportation. De independent samples *t*-test is gebruikt om te kijken of er een verschil is tussen de twee toespraken in verschillende aanspreekwijze (toespraak 1 is de directe aanspreekwijze en toespraak 2 is de indirecte aanspreekwijze) in de gemiddelde score op de variabelen attitude, intentie, emotie en transportation.

Twee groepen respondenten hebben een verschillende toespraak en dus aanspreekwijze gelezen (zie tabel 1). De twee groepen waren ongeveer gelijk, 42 respondenten lasen toespraak 1 en 45 respondenten toespraak 2. De respondenten hebben dezelfde vragen beantwoord gericht op de afhankelijke variabelen, de afhankelijke variabelen zijn: transportation-vragen, emotie-vragen, attitude-vragen en intentie-vragen (zie tabel 1). Er is bij alle afhankelijke variabelen geen significant effect gemeten van de aanspreekwijze, alle *p*-waardes waren groter dan 0,05 (de attitude-vragen: $t(71)=-0,54$, $p=0,59$, de intentie-vragen: $t(85)=0,48$, $p=0,63$, de emotie-vragen: $t(85)=0,40$, $p=0,69$ en de transportation-vragen: $t(85)=0,69$, $p=0,49$).

Dat alle verschillen tussen de gemiddeldes niet significant zijn, betekent dus dat de aanspreekwijze geen effect heeft op de antwoorden van de respondenten (gemeten in vier

gemiddeldes). Om te kijken naar eventuele onderlinge relaties tussen de vier gemiddeldes of variabelen, wordt er gekeken naar de correlatie tussen de gemiddeldes.

Tabel 1: Resultaten independent samples t-test op de transportation-, emotie-, attitude- en intentie-vragen.

Respondenten	Transportation-vragen	Emotie-vragen	Attitude-vragen	Intentie-vragen
Toespraak 1	gem=3,73 SD=0,95	gem=3,70 SD=1,03	gem=5,68 en SD=0,74	gem=3,85 SD=1,1
Toespraak 2	gem=3,59 SD=0,97	gem=3,61 en SD=1,19	gem=5,77 SD=0,78	gem=3,72 SD=1,38

5.1 Correlatie

Voordat men kan kijken naar hoe de gemiddeldes samenhangen, dient er te worden vastgesteld dat er een daadwerkelijke samenhang tussen de gemiddeldes bestaat. Volgens de gemiddeldes van transportation, emotie en de attitude wordt een effect verwacht op de gemiddelde intentie. Om te kijken naar de onderlinge samenhang tussen de vier bovengenoemde gemiddeldes, wordt in SPSS de correlations-test toegepast.

Met deze test wordt de sterkte en richting van een lineaire relatie tussen twee variabelen beschreven (Pallant, 2010). Er wordt in deze test per variabele gemeten hoe deze in relatie staat met de andere variabelen. In tabel 2 worden de uitkomsten van deze uitgevoerde correlations-test weergegeven. Er zijn drie resultaten uit de test gekomen onder de volgende termen: N is de gemeten hoeveelheid, r is de Pearsons correlation efficient en Sig. (2-tailed) is de mate van zekerheid dat er een correlatie is ($p=0,05$ is significant). Bij de interpretatie van r wordt de volgende richtlijn van Cohen (geciteerd uit Pallant, 2010) aangehouden, namelijk: *een kleine (small) correlatie* is $r=0,10$ tot $0,29$, *een medium correlatie* is $r=0,30$ tot $0,49$ en *een grote (large) correlatie* is $r=0,50$ tot 1 .

De resultaten uit de test zijn weergegeven in tabel 2. De belangrijkste resultaten worden verder toegelicht. Het eerste resultaat wat opvallend is, is dat de attitude en de transportation variabelen onderling een kleine positieve correlatie hebben. Deze relatie is echter niet significant. De gemiddelde attitude correleert namelijk alleen met de gemiddelde intentie, deze relatie is wel significant (Sig. 2-tailed= $0,002$).

Het tweede resultaat wat van belang is, is de correlatie van de gemiddelde intentie met alle drie de andere gemiddeldes (transportation, emotie en attitude). De intentie correleert namelijk met de attitude, emotie en transportation. Dit gebeurt bij geen enkel ander gemiddelde. Alle drie de correlaties zijn medium en significant: tussen intentie en attitude ($r=0,35$ en $p=0,002$), tussen intentie en emotie ($r=0,48$ en $p< 0,001$) en tussen intentie en transportation ($r=0,57$ en $p< 0,001$). Er kan dus worden gesteld dat de intentie met elk gemiddelde los een correlatie heeft.

Tenslotte is het opvallend om te zien dat voor de andere drie variabelen (de gemiddelde attitude, emotie en transportation) geen volledige onderlinge correlatie is. Het lijkt voor de hand liggend dat ook de attitude correleert met de transportation. Dit is niet het geval (zie tabel 2). De emotie correleert wel met transportation (en andersom), dit is een grote correlatie want $r=0,61$. Deze correlatie tussen emotie en transportation is significant ($p< 0,001$). Via een mediatie-analyse wordt verder onderzocht of de variabelen via mediators (met meer dan twee variabelen) in een model van invloed zijn op elkaar (zie schema 2), wordt dit verder onderzocht met een mediatie-analyse.

Tabel 2

Correlatie-cijfers vier gemeten gemiddeldes: transportation, attitude, emotie en intentie.

	Gemiddelde Attitude	Gemiddelde Intentie	Gemiddelde Emotie	Gemiddelde transportation
Gemiddelde Attitude	r=1 N=73	r=0,35 p=0,002 N=73	r=0,23 p =0,06 N=73	r=0,2 p=0,09 N=73
Gemiddelde Intentie	r=0,35 p=0,002 N=73	r=1 N=87	r=0,48 p<0,001 N=87	r=0,57 p<0,001 N=87
Gemiddelde Emotie	r=0,23 p =0,06 N=73	r=,48 p<0,001 N=87	r=1 N=87	r=0,61 p<0,001 N=87
Gemiddelde Transportation	r=0,20 p =0,09 N=73	r=0,57 p<0,001 N=87	r=0,61 p<0,001 N=87	r=1 N=87

Noot. R=Pearson correlation coëfficiënt, Sig. (2-tailed) = mate van zekerheid dat er een verschil is en N= de hoeveelheid.

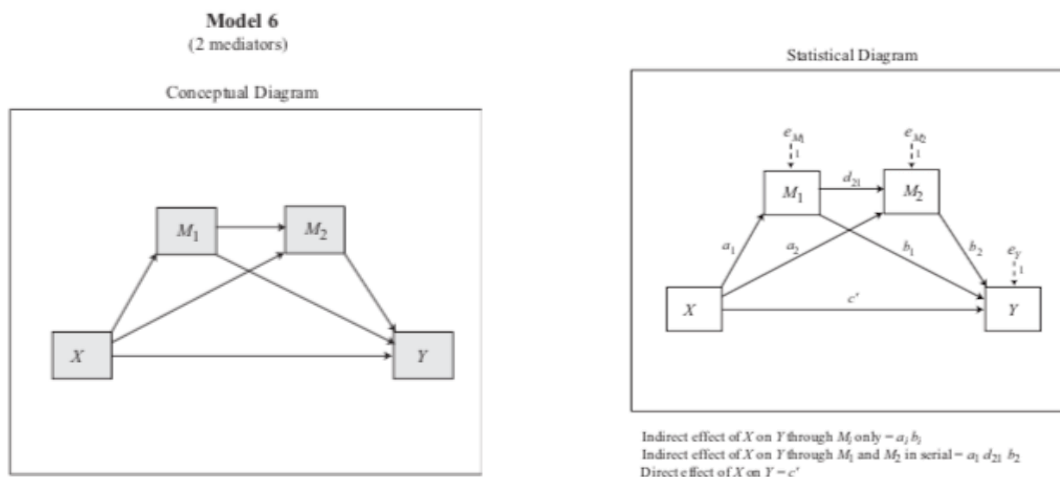
5.2 Mediatie-analyse

De correlatie-test meet alleen onderlinge relaties tussen twee variabelen. Om meerdere relaties tussen variabelen te meten, wordt gekeken naar de ‘mediation’ tussen het gemanipuleerde (X) op het voorspelde (Y). Hier kan worden gekeken naar extra variabele(n), genaamd M. Deze extra variabele is een ‘mediator’ (M): ‘is caused by the independent variable and is itself a cause for the dependent variable’ (Hayes, 2013). De gemeten relatie tussen X en Y is dus indirect. Om deze relaties te verduidelijken tussen de onafhankelijke, de mediator(en) en de afhankelijke variabele(n) wordt een route model aangehouden. Elke pijl in het model vertegenwoordigt een causale relatie tussen twee variabelen. Om een ‘mediation effect’ te kunnen beoordelen, wordt een hiërarchische meervoudige regressie gebruikt. Met deze test kan het mediation effect worden gemeten van de indirecte route van X tot Y.

Wanneer er gekeken wordt naar het effect van een mediator, moet er een regressie model worden uitgekozen. Het mediation model dat van toepassing is op dit onderzoek is model 6, zie afbeelding 3. In afbeelding 2 wordt model 6 toegepast op de theorie van het onderzoek, het uiteindelijke ingevulde model wordt in deze afbeelding weergegeven. Het gemanipuleerde is X, dat is in dit geval de mate van transportation (ongeacht de manipulatie van de aanspreekwijze). Door middel van transportation zou er een effect moeten zijn op de M1: de emotie en daarna op de M2: attitude. Uiteindelijk wordt de indirecte route via X via M1 via M2 op het voorspelde Y, de gedragsintentie, gemeten (zie *indirect effect* in het bijschrijft van de *statistical diagram afbeelding 3*).

De eerste stap in het mediation model is *a1*, de regressie van transportation op emotie is significant (want $b=0,70$, $t=6,29$, $p<0,001$). De tweede stap (*d21*) laat zien dat de regressie van de mediator emotie (gecontroleerd door de transportation) op de attitude niet significant is (want $b=0,11$, $t=1,13$ en $p=0,26$.) De derde stap (*b2*) laat zien dat de mediator attitude (gecontroleerd door de transportation en emotie) een significante regressie heeft met de gedragsintentie (Y) omdat $b=0,38$, $t=2,43$ en $p=0,02$. Transportation heeft dus door middel van de mediators emotie en attitude een significant effect op de intentie. Dit is dus ook het indirecte effect van transportation op de gedragsintentie. De laatste stap is het meten van het directe effect van transportation op de intentie. Het directe effect van transportation op intentie is significant (omdat $\text{effect}=0,5$, $t=3,22$ en $p=0,002$). Uit de regressietest is het resultaat gekomen dat zowel het indirecte effect als het directe van transportation (X) op de intentie (Y) significant is.

Afbeelding 3: Schema Model 6 volgens Hayes

6. Conclusie

De resultaten van de independent samples *t*-test laten zien dat er geen effect is van de aanspreekvorm op de transportation-, attitude-, emotie- en intentie-gemiddeldes. Dit betekent dus dat er geen (significant) verschil is tussen de gemanipuleerde aanspreekwijze in de twee verschillende toespraken en de gemiddelde antwoorden van de respondenten gemeten in transportation, emotie, attitude en gedragsintentie (dit zijn de gemeten vier gemiddeldes). De hypothese is dus niet aangetoond in dit onderzoek.

Dat er geen verschil is tussen de gemanipuleerde aanspreekwijze en de gemiddelde antwoorden van de respondenten, sluit niet uit dat er geen onderlinge relatie tussen twee gemeten variabelen kan voorkomen. Daarom is er door middel van een correlation-test gekeken naar de correlaties tussen de gemeten gemiddeldes. Uit de correlation-test komt naar voren dat de gemiddelde intentie een correlatie heeft met alle drie de gemiddeldes (attitude, transportation en emotie). Transportation en emotie hebben ook een correlatie. Deze correlaties zijn significant.

Om te kijken of er meer dan alleen onderlinge relaties kunnen worden gemeten tussen twee variabelen zoals in de correlatie-test, wordt gekeken naar de relaties van meerdere variabelen door een regressie-test. Deze test laat door het indirecte effect van het gemanipuleerde (X) te meten op het voorspelde (Y) zien hoe de vier variabelen zich tot elkaar verhouden. X is in dit geval de transportation en Y is de gedragsintentie. De indirecte route die de X aflegt om het voorspelde te beïnvloeden is door twee mediators: de emotie (M1) en de attitude (M2). Het indirecte effect van transportation op de intentie door de mediators emotie en attitude is significant. Er is daarnaast ook een direct effect wat overeenkomt met de uitkomst van de correlatie-test. Het directe effect van transportation op de intentie is volgens de mediatie-analyse significant. Transportation heeft dus via zowel de mediators (emotie en attitude) als onderling (directe effect) een significante relatie (regressie) met de gedragsintentie.

7. Discussie

De resultaten uit de vragenlijst en uit het onderzoek zijn in tegenspraak met de literatuur uit het theoretisch kader. Er wordt namelijk gesteld dat als de aanspreekwijze directer is, het publiek de informatie sneller op zichzelf kan betrekken (Hoeken et al., 2012). De hypothese sluit hierop aan omdat de kans op een positief effect op het gedrag groter is als de tekst kritisch wordt verwerkt, omdat het publiek de argumenten dan zorgvuldiger af kan wegen. De resultaten komen niet overeen met de hypothese en theorie, omdat het verschil tussen de twee verschillende toespraken (en aanspreekwijzen) niet significant is. Er kan wel gesteld worden dat er een indirect effect is van transportation op de gedragsintentie door de mediators: emotie en attitude, hier behoeft nader onderzoek naar te worden

gedaan. Daarbij is het ook van belang dat naast het indirecte effect gekeken wordt naar het directe effect van de transportation op de intentie.

De resultaten uit dit onderzoek laten verschillende betekenissen zien. Er kan bijvoorbeeld gekeken worden naar de resultaten in relatie tot het toegepaste theoretische model (model 6) in dit onderzoek. De resultaten laten zien dat het theoretische model klopt, omdat emotie en attitude mediëren. De vraag is of het model in zekere mate representatief is voor hoe de gemeten variabelen samenhangen. Het zou kunnen zijn dat de X niet transportation maar intentie kan zijn, en dat er op die manier ook mediatie tussen de variabelen kan ontstaan. De resultaten laten namelijk zien dat deze weg ook anders getoetst kan worden. Het kan ook zijn dat mensen al geneigd zijn om eenzame mensen of ouderen te helpen, waardoor de intentie als het ware leidt tot meer transportation. De relaties zouden dus in dit geval net zo goed via andere wegen getoetst kunnen worden om tot hetzelfde effect te komen. Dit is te zien aan het feit dat zowel het indirecte als directe effect van transportation op de gedragsintentie significant is. Er kan dus voor vervolgonderzoek een heroverweging plaatsvinden van het toepasbare theoretische model als er een manipulatie van de betrokkenheid plaatsvindt voor onderzoek.

Er zijn een aantal punten in het onderzoek waar niet geheel gerechtvaardigd conclusies aan kunnen worden verbonden, namelijk: de steekproef, de leeftijd en de situationele omstandigheden. Tijdens het uitzetten van de enquête is in huidig onderzoek vooral gebruik gemaakt van het sociale netwerk van de onderzoeker. De enquête is dus vooral via dit netwerk verspreid. De leeftijd speelt hierin ook een rol omdat de gemiddelde leeftijd van de respondenten 29 is. Hierdoor kan gesteld worden dat veel jonge mensen de enquête ingevuld hebben. Onder jongeren is de afgelopen jaren de steun voor de monarchie afgenomen, volgens NOS (2019), dit kan bijdragen aan het feit dat er geen effect is op de gedragsintentie van jongeren als ze direct worden aangesproken door de koning in de toespraak. De oudere Nederlanders blijven enthousiast over de monarchie, het percentage blijft jaarlijks constant (NOS, 2019). De jongeren noemen als voornaamste bezwaar tegen het koningshuis de hoge kosten van de koninklijke familie. Om deze reden is de kans groot dat veel respondenten zich in eerste instantie al minder betrokken voelden tot de koning, waardoor de gemanipuleerde aanspreekvorm geen verschil maakt. Naast de leeftijd speelt ook de situationele omstandigheid een grote rol in het niet gerechtvaardigd kunnen zeggen dat alleen de aanspreekwijze een effect zou kunnen hebben op de toespraak, omdat veel mensen de toespraak van de koning al eerder op de televisie hadden gezien. Deze toespraak is natuurlijk door de coronacrisis ook veel bekeken, waardoor er een mogelijkheid is dat mensen dit in hun achterhoofd hadden tijdens het invullen en lezen van de enquête.

In een vervolgonderzoek dient dus verder te worden gekeken naar de verhouding van transportation tot intentie met de mediators emotie en attitude, omdat hier wel degelijk een invloed tussen lijkt te zijn. Er dient dan vooral gekeken te worden naar hoe in het schrijfsproces van een tekst een mate van betrokkenheid kan worden versterkt door de transportation (te denken aan het aanpassen van de aanspreekwijze of de vertelpersoon). Om de valkuilen van dit onderzoek te voorkomen kan de enquête breder worden uitgezet op bijvoorbeeld survey-pagina's en grote platforms. Daarnaast kan er rekening mee worden gehouden dat als de tekst hoort bij een al bestaande toespraak of tekst, deze zodanig wordt aangepast gebaseerd op de invloed van transportation. Er kan bijvoorbeeld worden gedacht aan het toevoegen van een directe aanspreekvorm in combinatie met het toevoegen van retorische vragen of de we-vorm in de tekst (Karreman & van Enschot, 2013; Hoeken et al., 2010). Zo is de tekst minder herkenbaar en kunnen de respondenten deze nieuwe tekst niet verbinden met de oorspronkelijke tekst. Op deze manier kan er nog meer worden gekeken naar de mate van invloed van transportation op de gedragsintentie van de lezer. Voor de toekomst is de informatie van dit onderzoek belangrijk, omdat het inzicht geeft in de manier hoe de koning de lezer bij de boodschap van de toespraak kan betrekken. Waardoor er uiteindelijk een positieve gedragsintentie kan ontstaan, dit kan positieve gevolgen hebben voor de maatschappij in crisissituaties.

8. Literatuurlijst

- De Graaf, A., Hoeken, H., Sanders, J., & Beentjes, J. W. J. (2011). Identification as a Mechanism of Narrative Persuasion. *Communication Research*, 39(6), 802-823.
<https://doi.org/10.1177/0093650211408594>
- Escalas, J. E. (2004). IMAGINE YOURSELF IN THE PRODUCT : Mental Simulation, Narrative Transportation, and Persuasion. *Journal of Advertising*, 33(2), 37-48.
<https://doi.org/10.1080/00913367.2004.10639163>
- Green, M. C., & Brock, T. C. (2000). The role of transportation in the persuasiveness of public narratives. *Journal of Personality and Social Psychology*, 79(5), 701-721.
<https://doi.org/10.1037/0022-3514.79.5.701>
- Hayes, A. F. (2013). *Introduction to Mediation, Moderation, and Conditional Process Analysis, First Edition: A Regression-Based Approach (Methodology in the Social Sciences)* (1^e editie). The Guildford Press.
- Hoeken, H., Hornikx, J., & Hustinx, L. (2012). *Overtuigende teksten* (2de editie). Bussum, Nederland: Coutinho.
- Hustinx, L. & Smits, A. (2006). *Meegevoerd in de narratieve wereld: de invloed van het verhaalperspectief op de aandacht, emoties en overtuigingen van de lezer*.
- Karreman, J., & van Enschoot, R. (2013). *Tekstanalyse* (3de editie). Assen, Nederland: Koninklijke Van Gorcum.
- Ministerie van Algemene Zaken. (2016, 29 februari). *Toespraken - Actueel - Het Koninklijk Huis*. Geraadpleegd op 26 mei 2020, van <https://www.koninklijkhuis.nl/actueel/toespraken>
- Ministerie van Algemene Zaken. (2020, 20 maart). *Toespraak van Zijne Majesteit de Koning in verband met het coronavirus*. Geraadpleegd op 4 juni 2020, van <https://www.koninklijkhuis.nl/documenten/toespraken/2020/03/20/toespraak-koning-willem-alexander-in-verband-met-het-coronavirus>
- NOS. (2019, April 14). "Jongeren zien monarchie steeds minder zitten." Geraadpleegd op 22 augustus 2020, van <https://nos.nl/artikel/2280446-jongeren-zien-monarchie-steeds-minder-zitten.html>
- NOS. (2020, 20 maart). "Hoopvolle en alarmerende speech van koning schudt Nederlanders wakker". Geraadpleegd van <https://nos.nl/collectie/13824/artikel/2327810-hoopvolle-en-alarmerende-speech-van-koning-schudt-nederlanders-wakker> op woensdag 3 juni 2020.
- Pallant, J. (2010). *SPSS Survival Manual*. McGraw-Hill Education.
- Wils, J. (2014). *Communiceren in tijden van crisis* (1ste editie). Tiel, België: Lannoo.

9. Bijlagen

1. De aangepaste toespraken

1.1 De aangepaste directe toespraak

Toespraak van Zijne Majesteit de Koning in verband met het coronavirus

Toespraak | 20-03-2020

Binnen enkele weken is ons dagelijks leven drastisch veranderd. Het coronavirus raakt ons allemaal, in Nederland, in de Caribische delen van het Koninkrijk en in de hele wereld.

Het meest getroffen zijn de mensen die ernstig ziek zijn en hun familie. Wij leven intens mee met jullie, de nabestaanden van de mensen die zijn overleden en met alle corona-patiënten thuis of in een ziekenhuis.

Wij denken aan U in deze moeilijke tijd.

De maatregelen om de verspreiding van het virus af te remmen zijn noodzakelijk en ingrijpend voor u. Ik begrijp Uw verdriet als U Uw geliefde, Uw moeder, vader, oma of opa niet kunt bezoeken in het verpleeghuis. Juist *nu* wilt U maar één ding: hun hand vasthouden. U wilt *Troost* geven.

Mensen leveren uitzonderlijke prestaties. Dat geldt natuurlijk voor onze artsen en verpleegkundigen. Terecht krijgt U veel waardering uit de hele samenleving. Wij zijn trots op u, onze zorgprofessionals en op de hele medische sector. Duizenden voormalig zorgverleners en andere vrijwilligers melden zich spontaan om bij te springen. Fantastisch.

Wij mogen ook trots zijn op de onze deskundigen van het RIVM, de GGD's en op alle andere instellingen en experts die ons op basis van wetenschappelijk onderzoek en ervaringskennis de weg wijzen. U staat onder hoge druk. Het is belangrijk dat we u ons vertrouwen blijven geven en alle aanwijzingen opvolgen. U heeft maar één doel voor ogen en dat is dat wij *samen* zo goed mogelijk door deze crisis komen en dat de risico's voor kwetsbare mensen zo klein mogelijk blijven.

We beseffen ook maar al te goed hoe onmisbaar de mensen zijn die voorkomen dat onze samenleving stilvalt. Mensen in de logistiek, de supermarkten, de schoonmaak, de ICT, het onderwijs, de kinderopvang, het openbaar vervoer, bij de politie en op al die andere plekken.

U 'draagt' ons door deze moeilijke tijd heen.

Zonder U gaat het simpelweg niet. Heel veel dank.

Ons hart gaat ook uit naar iedereen die zich zorgen maakt over de continuïteit van zijn bedrijf. Of je nu exporteur bent of ZZP'er, deze situatie komt snoeihard aan. Het is verschrikkelijk om je eigen onderneming waar je jarenlang zoveel tijd en liefde in hebt gestoken, in gevaar te zien komen. Dat geldt ook voor u, de mensen in de cultuursector die hun mooie projecten nu niet kunnen verwezenlijken.

Ik denk ook aan alle kinderen in Nederland. Ik snap heel goed hoe jullie je voelen. Eerst is het misschien spannend om vrij te zijn. Maar dat gaat snel over. Jullie kunnen niet naar school. Jullie kunnen niet naar voetbal of balletles. Verjaardagsfeestjes die niet doorgaan. Dat is best moeilijk voor jullie.

Ook voor ouders! Opeens zit je thuis met het hele gezin. Gedwongen moet je thuiswerken, nauwelijks mogelijkheden hebben om er op uit te gaan omdat bijna alles waarop je je verheugde is afgelast...

Dat vraagt nogal wat van ons allemaal.

Als je onzeker bent of bang, is de behoefte aan contact met andere mensen groot. Je wilt je verhaal kwijt. Je wilt het liefst vertrouwde gezichten om je heen. Als het kan wil je samen even de zorgen vergeten.

In de huidige omstandigheden is dat veel moeilijker geworden. Je mist jouw vaste patronen en vooral de mensen die daarbij horen. Je werkomgeving. Jouw sportclub, koffieochtend, muziekvereniging, familieweekend en uw kerkdienst.

Het gemis daaraan maakt deze situatie extra lastig voor iedereen, maar vooral voor mensen op leeftijd die kwetsbaar zijn.

Gelukkig is er heel veel wat jullie *wel* kunnen doen. We weten immers allemaal wie er in onze directe omgeving aandacht nodig heeft. Dit is iets waar we *samen* doorheen moeten. Wij beseffen dat. We houden een wakend oog op anderen en helpen elkaar waar het kan.

Het coronavirus kunnen wij niet stoppen. Het eenzaamheidsvirus wel!

Laten we samen zorgen dat niemand zich in de steek gelaten voelt.

Als een bezoekje niet mogelijk is, dan zijn er gelukkig de online communicatiemiddelen, de telefoon of de post. En Nederland zou Nederland niet zijn als we niet overal spontaan in actie zouden komen.

U die klaarstaat voor het woonzorgcentrum in de wijk. Jij die je als vrijwilliger aanmeldt bij een hulplijn. Studenten die zich als kinderoppas aanbieden bij ouders met vitale beroepen. Corona maakt ongelooflijk veel daadkracht, creativiteit en medemenselijkheid los in ons.

Het zijn onze eigenschappen die we heel hard nodig blijven hebben, niet alleen nu, maar zeker ook later als onze omstandigheden misschien *nog* uitdagender worden.

U allen zorgt ervoor dat ondanks de verlamming van het openbare leven, het hart van onze samenleving blijft kloppen. Uw alertheid, solidariteit en warmte: zolang we die drie vasthouden kunnen we deze crisis samen aan, ook als het wat langer gaat duren.

2020 wordt een jaar dat ieder van ons zich een leven lang zal herinneren. Iedereen heeft zijn eigen ervaringen en beleeft het op een andere manier. Maar ik hoop en verwacht dat een gevoel van saamhorigheid en trots ons dwars door deze moeilijke tijd zal blijven verbinden.

Toespraak van Zijne Majesteit de Koning in verband met het coronavirus

Toespraak | 20-03-2020

Binnen enkele weken is ons dagelijks leven drastisch veranderd. Het coronavirus raakt de maatschappij, in Nederland, in de Caribische delen van het Koninkrijk en in de hele wereld.

Het meest getroffen zijn de mensen die ernstig ziek zijn en hun familie. Ik leef intens mee met de nabestaanden van de mensen die zijn overleden en met alle corona-patiënten, thuis of in een ziekenhuis.

Ik denk aan hen in deze moeilijke tijd.

De maatregelen om de verspreiding van het virus af te remmen zijn noodzakelijk en ingrijpend. Ik begrijp hun verdriet als zij hun geliefde, hun moeder, vader, oma of opa niet kunnen bezoeken in het verpleeghuis. Juist *nu* willen zij maar één ding: hun hand vasthouden. *Troost* geven.

Mensen leveren uitzonderlijke prestaties. Dat geldt natuurlijk voor onze artsen en verpleegkundigen. Terecht krijgen zij veel waardering uit de hele samenleving. Ik ben trots op onze zorgprofessionals en op de hele medische sector. Duizenden voormalig zorgverleners en andere vrijwilligers melden zich spontaan om bij te springen. Fantastisch.

Ik mag ook trots zijn op de deskundigen van het RIVM, de GGD's en op alle andere instellingen en experts die ons op basis van wetenschappelijk onderzoek en ervaringskennis de weg wijzen. Zij staan onder hoge druk. Het is belangrijk dat de maatschappij hun het vertrouwen blijft geven en alle aanwijzingen opvolgen. Zij hebben maar één doel voor ogen en dat is dat wij *samen* zo goed mogelijk door deze crisis komen en dat de risico's voor kwetsbare mensen zo klein mogelijk blijven.

Ik besef ook maar al te goed hoe onmisbaar de mensen zijn die voorkomen dat onze samenleving stilvalt. Mensen in de logistiek, de supermarkten, de schoonmaak, de ICT, het onderwijs, de kinderopvang, het openbaar vervoer, bij de politie en op al die andere plekken.

Zij 'dragen' ons door deze moeilijke tijd heen.

Zonder hen gaat het simpelweg niet. Heel veel dank.

Ons hart gaat ook uit naar iedereen die zich zorgen maakt over de continuïteit van zijn bedrijf. Of zij nu exporteur zijn of ZZP'er, deze situatie komt snoeihard aan. Het is verschrikkelijk om je eigen onderneming waar je jarenlang zoveel tijd en liefde in hebt gestoken, in gevaar te zien komen. Dat geldt ook voor mensen in de cultuursector die hun mooie projecten nu niet kunnen verwezenlijken.

Ik denk ook aan alle kinderen in Nederland. Ik snap heel goed hoe zij zich voelen. Eerst is het misschien spannend om vrij te zijn. Maar dat gaat snel over. Niet naar school kunnen. Niet naar voetbal of balletles. Verjaardagsfeestjes die niet doorgaan. Dat is best moeilijk.

Ook voor ouders! Opeens zitten zij thuis met het hele gezin. Gedwongen moeten thuiswerken, nauwelijks mogelijkheden hebben om er op uit te gaan omdat bijna alles waarop zij zich verheugden is afgelast...

Dat vraagt nogal wat van de maatschappij.

Als je onzeker bent of bang, is de behoefte aan contact met andere mensen groot. Je wilt je verhaal kwijt. Je wilt het liefst vertrouwde gezichten om je heen. Als het kan samen even de zorgen vergeten.

In de huidige omstandigheden is dat veel moeilijker geworden. We missen onze vaste patronen en vooral de mensen die daarbij horen. Je werkomgeving. De sportclub, de koffieochtend, de muziekvereniging, het familieweekend, de kerkdienst.

Het gemis daaraan maakt deze situatie extra lastig voor iedereen, maar vooral voor mensen op leeftijd die kwetsbaar zijn.

Gelukkig is er heel veel wat je *wel* kan doen. Iedereen weet immers allemaal wie er in de directe omgeving aandacht nodig heeft. Dit is iets waar we *samen* doorheen moeten. Heel veel mensen beseffen dat. Ze houden een wakend oog op anderen en helpen elkaar waar het kan.

Het coronavirus kunnen wij niet stoppen. Het eenzaamheidsvirus wel!

Laten we samen zorgen dat niemand zich in de steek gelaten voelt.

Als een bezoekje niet mogelijk is, dan zijn er gelukkig de online communicatiemiddelen, de telefoon of de post. En Nederland zou Nederland niet zijn als niet overal mensen spontaan in actie zouden komen.

Buurtgenoten die klaarstaan voor het woonzorgcentrum in de wijk. Mensen die zich als vrijwilliger aanmelden bij een hulplijn. Studenten die zich als kinderoppas aanbieden bij ouders met vitale beroepen. Corona maakt ongelooflijk veel daadkracht, creativiteit en medemenselijkheid los.

Het zijn die eigenschappen die we heel hard nodig blijven hebben, niet alleen nu, maar zeker ook later als de omstandigheden misschien *nog* uitdagender worden.

Iedereen zorgt ervoor dat ondanks de verlamming van het openbare leven, het hart van onze samenleving blijft kloppen. Alertheid, solidariteit en warmte: zolang we die drie vasthouden kunnen we deze crisis samen aan, ook als het wat langer gaat duren.

2020 wordt een jaar dat ieder van ons zich een leven lang zal herinneren. Iedereen heeft zijn eigen ervaringen en beleeft het op een andere manier. Maar ik hoop en verwacht dat een gevoel van saamhorigheid en trots ons dwars door deze moeilijke tijd zal blijven verbinden.

2. De vragenlijst

Attitude (gebaseerd op tekst Hoeken, Hornikx & Hustinx 2012)

Als ik mij inzet voor het verminderen van eenzaamheid in Nederland in de coronacrisis, dan is dat:

1. Goed	1	2	3	4	5	6	7	Slecht
2. Onplezierig	1	2	3	4	5	6	7	Plezierig
3. Nadelig	1	2	3	4	5	6	7	Voordelig
4. Interessant	1	2	3	4	5	6	7	Vervelend
5. Verstandig	1	2	3	4	5	6	7	Onverstandig

Gedragsovertuigingen (gebaseerd op tekst Hoeken, Hornikx & Hustinx 2012)

Ik ben van plan mij de komende tijd in te zetten voor vermindering van eenzaamheid in Nederland.

Onwaarschijnlijk 1 2 3 4 5 6 7 Waarschijnlijk

Ik ben van plan om een wakend oog te houden op eenzame mensen in mijn directe omgeving.

Onwaarschijnlijk 1 2 3 4 5 6 7 Waarschijnlijk

Ik ben van plan om contact te houden met eenzame mensen door online contact op te nemen, te bellen of een brief te schrijven.

Onwaarschijnlijk 1 2 3 4 5 6 7 Waarschijnlijk

Ik ga meer letten op eenzame buurtbewoners door bijvoorbeeld boodschappen te doen.

Onwaarschijnlijk 1 2 3 4 5 6 7 Waarschijnlijk

Emoties (tekst de Graaf et al. (2012) en tekst Hustinx en Smits 2006)

De toespraak is ontroerend.

Helemaal niet 1 2 3 4 5 6 7 Heel erg

De toespraak riep emoties bij mij op.

Helemaal niet 1 2 3 4 5 6 7 Heel erg

Door het verhaal in de toespraak, kwamen er gevoelens in mij op.

Helemaal niet 1 2 3 4 5 6 7 Heel erg

De toespraak heeft mij aangegrepen.

Helemaal niet 1 2 3 4 5 6 7 Heel erg

Tijdens het lezen van de tekst werd ik verdrietig van de situatie van de coronacrisis.

Helemaal niet 1 2 3 4 5 6 7 Heel erg

Tijdens het lezen van de toespraak kon ik me echt kwaad maken over de gebeurtenissen.

Helemaal niet 1 2 3 4 5 6 7 Heel erg

Transportation (gebaseerd op tekst de Graaf et al. 2012)

Mijn gedachten dwaalden af tijdens het lezen van de toespraak.

Helemaal niet 1 2 3 4 5 6 7 Heel erg

Tijdens het lezen van het verhaal had ik een duidelijk beeld van de geschetste situaties uit de toespraak.

Helemaal niet 1 2 3 4 5 6 7 Heel erg

Ik had tijdens het lezen van de toespraak het idee dat ik deel uitmaakte van de toespraak.

Helemaal niet 1 2 3 4 5 6 7 Heel erg

De situatieschetsen van de toespraak zijn van belang voor mijn eigen leven.

Helemaal niet 1 2 3 4 5 6 7 Heel erg

De toespraak heeft mijn leven veranderd.

Helemaal niet 1 2 3 4 5 6 7 Heel erg

Vragen voor de toespraak wordt gelezen

Demografisch

Wat is uw leeftijd? (open vraag)